

K 7/M 45

120000868289

K 753.2

allegro

dim.

riten.

tempo

XXIX МЕЖДУНАРОДЕН ФЕСТИВАЛ
"МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ" – РУСЕ

18 март – 1 април 1989

МУЗИКАЛНОТО ИЗКУСТВО – ЗА МИР,
ДРУЖБА И БРАТСТВО МЕЖДУ НАРОДИТЕ

П Р О Г Р А М И

25 март – 1 април

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868289

447595

25 март - събота - 11 ч.
Зала - Партиен дом

КОНЦЕРТ НА КАМЕРНИ СЪСТАВИ ПРИ РУСЕНСКА ФИЛХАРМОНИЯ

СТУДИО "ПРИСТИС" :

Нина Стоянова - цигулка
Елчи Митева - цигулка
Зенита Василева - виола
Богдана Пенева - виолончело

ФРАНЦ ШУБЕРТ - КВАРТЕТ № 14, ре минор
"СМЪРТТА И МОМИЧЕТО",
1824 - 1826 г.

Allegro

Andante con moto

Allegro molto

Presto

ДУХОВ КВИНТЕТ :

Петко Томанов - флейта
Пламен Павлов - обой
Любомир Кръстев - кларинет
Михаил Илиев - фагот
Володя Николов - валдхорна

ЖАН РЕНЕ ФРАНСЕ - ДУХОВ КВИНТЕТ

Andante tranquillo

Presto

Andante

Tempo di marcia francese

ШУБЕРТОВИЯТ КВАРТЕТ "СМЪРТТА И МОМИЧЕТО" е озаглавен така не по желание на автора – във втората част композиторът използва песен със същото заглавие, откъдето и цялото произведение получава името си. Много е трудно да се определи в каква степен песента е източник на квартета. Изследователите на Шуберт, обаче, са категорични, че цялостният емоционален заряд на творбата не отговаря на подобно заглавие, но сещо настроение на пасивност и примирение с тежката действителност на живота.

Квартетът е започнат през март 1824 година и окончателно е завършен в 1826 г. По това време композиторът е разочарован от обкръжаващите го условия и се намира в тежка душевна депресия. Но малко по малко Шуберт събира сили и в творчеството му започват да се усещат нотки на протест срещу несправедливия свят и желание за борба. Все по-често музиката на композитора се насича с драматично напрежение и трагична суровост. Именно такова активно, протестно начало господства в квартета "Смъртта и момичето".

Драматургичният замисъл на произведението до голяма степен следва установените традиции в Бетховеновите квартети. Близостта с Бетховен може да се открие в постройката на целия цикъл и в логиката на смяната на отделните части, като всяка от тях е определено стъпало в строго организиран процес на развитието.

В първата част мъжествените, борбени мотиви на главната тема контрастират със светлата, безметежна мечтателност на втората тема. Но противно на очакванията, тук драматичният конфликт не е между двете различни по характер теми. Развитието на тематичния материал в тази част е подчинено на една обща цел – да покаже, че в условията на враждебната за човека действителност еднакво безсилни са както героичните усилия, така и идиличните мечти.

Втората част – тема с вариации – е наситена с трагизъм. За тематична основа Шуберт е избрал само онази част от песента, която е свързана с образа на смъртта. Но мрачните настроения се разведряват на моменти от лирична мекота и човечност, от душевна топлина. Вариациите завършват с трагично чувство за пълно примирение с неизбежното.

Противоположни настроения носи скерцото. Тук господстват активни ритмоинтонации и народно – танцуванни мелодии, които утвърждават жизнерадостното, оптимистично начало.

Финалът отново връща драматичните конфликти. Напрегнатата ритмична пулсация и смелите модуляции създават образи на крайна нервна възбуда. Заключениевата тема – нежна и прозрачна – изразява замиращо душевно движение, в което се сливат стапящата се тъга и гаснещата усмивка.

Френският композитор ЖАН РЕНЕ ФРАНСЕ, макар и непознат у нас, е утвърден в родината си. Неговото име обикновено се поставя редом с името на друг изтъкнат съвременен френски композитор – Анри Сеге. Франсе твори предимно в областта на оперната и симфоничната музика.

Роден е на 23 май 1912 г. в Манс, в семейство на музиканти. Занимава се с музика от дете, като отначало негов учител е баща му. Франсе е едва шестгодишен, когато за пръв път се публикува негово произведение – пиесата за пиано "На Жаклин". По-късно учи хармония и полифония при Надя Буланже и пиано при Изидор Филип. На 12-годишна възраст има изумителни познания по камерна музика, а двадесетгодишен съчинява първата си симфония, която е изпълнена веднага под диригентството на Пиер Монтьо.

Творчеството на Жан Франсе е голямо по обем и обхваща различни музикални жанрове. Написал е няколко балета, между които са "Жената на луната" и "Госпожите на нощта" – в сътрудничество с Ролан Пети, "Плаж", "Голият цар" и др. От симфоничните му произведения най-известни са "Горичките", "Добрата Франция", "Часът на пастира", "Приятелите на Марс", голямата симфонична поема "Тайнственият град" – по разказ на Жул Верн. Известният изследовател на френската музика от XX век Пол Колар оценява фантазията за два гласа и малък оркестър на Жан Франсе "Куцийт дявол" като най-солидното му и остроумно произведение.

Франсе е автор и на редица опери – "Апостроф", "Ръката на славата", "Париж за нас двамата", "Апокалипсис", "Принцесата на Клев". Неговите опери са счтани за най-значителната част от творчеството му.

За цялостната му дейност, на композитора е присъдена наградата "Флоранс Гулд".

25 март - събота - 19 ч.
Дом на културата

СОФИЙСКА ФИЛХАРМОНИЯ

ЕДВАРД ГРИГ - КОНЦЕРТ ЗА ПИАНО И ОРКЕСТЪР

Allegro molto moderato
Adagio
Finale - Poco animato

Солист - ЮЛИАНА МАРКОВА - АНГЛИЯ

ГУСТАВ МАЛЕР - СИМФОНИЯ № 1 "ТИТАНЪТ"

Langsam, schleppend
Scherzo. Kräftig bewegt, doch nicht zu schnell
Feierlich und gemessen
Finale - Stürmisch bewegt

Диригент - ЕМИЛ ТАБАКОВ

"Слушайки Григ, ние инстинктивно съзнаваме, че тази музика е написал човек, движен от неотразимото влечение да излее посредством звуци наплива от чувства и настроения на една дълбоко поетична природа" - пише Чайковски за музиката на своя съвременник, норвежеца ЕДВАРД ГРИГ (1843 - 1907).

Той се откроява ярко сред своите съотечественици не само със силната и самобитна музикална дарба, но и с онази страст, с която отстоява собственонационалните художествени ценности пред лицето на Европа и света. Оттук идва и неповторимият колорит на неговата музика, обвеян изцяло от северната красота на норвежкия музикално-поетичен фолклор.

Лирик по природа, Григ е особено чувствителен към малката форма. Създава десетки камерни опуси - шедьоври на инструменталната и вокална лирика. Подчертано поетично е неговото вдъхновение и когато пише музиката към драмата на своя съвременник Ибсен "Пер Гинт", и когато създава прочутия си и единствен КЛАВИРЕН КОНЦЕРТ, опус 16, ла минор. Макар и в жанра на големия инструментален концерт, тази творба твърде много напомня тънката интимна откровеност на неговите камерни опуси - особено Втората й, бавна част, или отделни епизоди от иначе възторжения, бляскав патос на двете крайни части на концерта.

ГУСТАВ МАЛЕР (1860 - 1911) - една от най-великите фигури в изкуството на Австрия, самотна звезда от първия музикален небосклон на късния деветнадесети век, един от последните романтици на епохата, единственият по това време композитор, който се опитва да възкреси онази представа за симфоничния жанр, която светът носеше и утвърждаваше по времето на Бетховен. Общо девет са симфонията (и десета незавършена), които Малер създава през своя не особено дълъг живот. Веднага до тях ще поставим и онези великолепни вокални цикли "Чудният рог на момчето" или "Песни на странстващия калфа", от чийто поетичен свят израстват и се формират редица от неговите големи симфонични опуси.

Странно е може би наистина, че нито Малер, нито неговият предшественик Брукнер срещат признание сред музикалните кръгове на Виена, независимо от ярко националната природа на тяхното изкуство. Странно е и това, че именно Виена, която се опита от превъзходството си на музикален център с европейско значение и слава, отхвърля тъй категорично изкуството на един от най-великите си синове. Малеровият симфонизъм с неговата "плебейска" интонационно-жанрова основа и пламенна проповед за човечност се оказва решително чужд, както на академичните кръгове, така и на мнозина от привържениците на новото. И едните, и другите смятат тази музика за прекалено банална, "несъвременна". Но независимо от това, откритията на Малер стават пророчески. Те намират продължение в творчеството на редица прогресивни музиканти от средата на XX век - такива като Шостакович, Бритън, Онегер.

И все пак, Малеровият стил е действително доста своеобразен за времето си. И това своеобразие е преди всичко в парадоксалното съчетание на конкретно битовото с философски извисеното, в онова странно и може би наистина смущаващо смесване на различните "етажи" от музикалното съзнание на епохата - богат, космически безкраен свят, в който ще открием противоречивата сложност на човешкото битие.

Началото Малер поставя с ПЪРВА СИМФОНИЯ (1888 г.) "ТИТАНЪТ" или дори още по-рано, когато пише първия си вокален цикъл "Песни на странстващия калфа". Защото именно от него Малер извежда музикалната идея за своя първи симфоничен опус. Началото на симфонията носи особен звуков колорит - пейзаж, вслушване в тишината - святото пробуждане на света и природата. От отделни мотиви прораста широка, удивително смислена и одухотворена мелодия, изпълнена от светлина и радост. Първата част на симфонията търси духа на съзиданието. Внезапен обрат и след тази тъй изискана и поетична музикална картина Втората част буквално връхлита с дръзката стихия на танца - сочна и пърстра жанрова сцена, в която съзнанието се задъхва от бързата смяна на отделните епизоди. В стремителния ход

на музикалното действие пробягват битови мотиви, свежи интонационни находки, взети сякаш от уличната глъчава на танцуваща Виена. Откровеното веселие на Втората част отстъпва място на предизвикателно звучащата гротеска на Третата част. Това е може би най-екстравагантната част от симфонията на Малер, която пародира твърде открито и тенденциозно върху мелодията от популярния по онова време канон "Брат Мартин", поставен при това до един доста добре "изигран" цигански напев в стила на унгарския "Вербунгкош".

А за последната - Четвърта част на симфонията, сам Малер пише: "Тази последна част е един вик, вик на ранен в сърцето човек, вик, предшестван от ироничното, угнетяващо униние на траурния марш".

ЮЛИАНА МАРКОВА е родена в България. Учи пиано в консерваторията "Джузепе Верди" в Милано. Носител е на награди от международните конкурси "Джордже Енеску" и "Маргарита Лонг". Артистката започва активна концертна дейност и получава международна известност през 1973 година. Много успешни са нейните изяви с Бостонския симфоничен оркестър под диригентството на Андрю Дейвис, през 1974 г. Вестник "The Los Angeles Times" пише по повод нейното участие като солистка на Филхармонията в Лос Анжелес под диригентството на Зубин Мета: "Най-големите аплодисменти в тази вечер бяха за Юлиана Маркова, тя свири с нерв, виртуозно".

Маркова концертира с редица големи американски оркестри, изнася рецитали в Линкълн център, Лос Анжелес и Чикаго. В Европа гостува с успех във Флоренция, Милано, Лондон, свири със световноизвестни оркестри и диригенти, между които Клаудио Абадо и Симон Ратл.

В последните три години Юлиана Маркова гостува отново на симфоничните оркестри в Кливлънд, Минесота, Детройт, Филаделфия, Монреал, Рочестър. Забележително е нейното участие като солистка на Софийската филхармония по време на турнето на оркестъра във Великобритания през 1988 година.

В настоящия сезон Маркова има концерти с Шотландския национален оркестър и ангажименти в САЩ със симфоничните оркестри в Атланта, Далас и Орегон.

26 март - неделя - 11 ч.
Зала - Партиен дом

ТВОРЧЕСКИ ПОРТРЕТ НА КОМПОЗИТОРА ГЕОРГИ МИНЧЕВ
ПО СЛУЧАЙ 50 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

"ТРИ ПОЕМИ ЗА СОПРАН, СТРУНЕН ОРКЕСТЪР И
УДАРНИ ИНСТРУМЕНТИ" по графики на Румен
Скорчев, текст Павел Славянски
1983 г.

"Антична ваза"

"Зора"

"Самота"

ГАБРОВСКИ КАМЕРЕН ОРКЕСТЪР

Диригент - МИЛКО КОЛАРОВ

Солист - ТИХА ГЕНОВА - сопран

ГЕОРГИ МИНЧЕВ е един от предпочитаните и често изпълнявани български композитори в чужбина. Творчеството му е актуално, в крак с времето, с ярко характерен авторов облик. За цялостната си дейност Г. Минчев е отличаван многократно с награди на български и международни прегледи и конкурси, носител е на държавни отличия.

Роден е през 1939 година в София, в семейство на музикант. Завършва композиция в Българската държавна консерватория в класа на проф. Марин Големинов, а след това учи в Москва при Родион Шchedрин и Арам Хачатурян. По-късно е изпратен като специализант на ЮНЕСКО по музика в САЩ, Англия и Франция. Засега композиторът твори предимно в областта на симфоничната и вокалната музика. Написал е към 100 детски песни, над 300 обработки на народни песни и хора, много масови, войнишки и други песни. От симфоничните му произведения популярност са придобили Концерт за тромпет и оркестър, Симфониета, Музика за три оркестрови групи, Концертна музика за оркестър, "Симфоничен пролог", Концерт за пиано и оркестър. Г. Минчев е автор и на камерни произведения - Клавирно трио, Клавирен квинтет, Интермецо и акварел за камерен оркестър, Кончерто бреве за 10 инструмента, написал е оратория "Старобългарски хроники", работи над балет по сюжет

на Рей Бредбъри.

Творчеството му предизвиква интерес сред музикалните критици и композиторите. Мнозина възприемат музиката му като органичен синтез на новото и традициите на древната българска музика. Ако трябва да се посочи най-характерното в партитурите на Г. Минчев, разграничаващо го от другите съвременни автори, това е динамичност, драматизъм (достигащ на места до трагизъм), поетичност и философска задълбоченост, театралност и звукоизобразителност. Всичко това прави неговата музика ярко индивидуална. Ето какво споделя по този повод изтъкнатият съветски композитор Р. Шчедрин: "...Много обичам музиката на Георги Минчев. Струва ми се, че е успял да постигне най-трудното - той притежава свой глас..."

"ТРИ ПОЕМИ" е необичайна творба. Г. Минчев я напишва под впечатленията си от графиките на Румен Скорчев и тяхното преосмисляне от поета Павел Славянки. В основата на произведението лежи синтезът и взаимното проникване между музика и художествено слово, между музика и изобразително изкуство. Всъщност това не е толкова необичайно - търсенето на подобен синтез е една от водещите тенденции в обновяването на жанра в музиката на XX век.

А какъв е художественият резултат от търсенето на Г. Минчев? Получило се е произведение с дълбока сложност на синтеза и с висока степен на философска обобщеност. Авторът сам споделя, че не е искал музиката му да илюстрира графиките или поезията. С помощта на алеаторични композиционни похвати, той е създал музика със задълбочен психологизъм, лишена от всякаква външна ефектност.

Първата поема - "Антична ваза" - третира философската идея за силата и непреходната красота на изкуството, достигнало до нас през вековете. Тази част е наситена с драматизъм, който в края просветлява.

В основата на втората поема - "Зора" - е пресъздаването на утрото като зараждане на живота въобще. Тук музиката носи експлозивност и силен динамичен заряд, постигнати чрез преднамерено търсена опростена звукова среда.

Ярък драматургичен контраст в цикъла внася третата поема - "Самота". Докато втората поема максимално обобщава философското съдържание на цялото произведение, то третата се превръща в център на психологическото, субективното начало. Едно след друго се редуват различни въплъщения на самотата - просветлена мъка, копнеж по недостижимото, безнадеждност.

Трите поеми на Г. Минчев са три прозрения в дълбока философска проблематика, осъществени с голяма художествена убедителност.

26 март - неделя - 19 ч.
Дом на културата

СОФИЙСКА ФИЛХАРМОНИЯ

ВЕСЕЛИН СТОЯНОВ - ПРАЗНИЧНА УВЕРТЮРА

АНТОНИН ДВОРЖАК - КОНЦЕРТ ЗА ЦИГУЛКА И ОРКЕСТЪР

Allegro ma non troppo

Adagio ma non troppo

Allegro giocoso, ma non troppo

Солист - ЕВГЕНИЯ-МАРИЯ ПОПОВА

РИМСКИ-КОРСАКОВ - СИМФОНИЧНА СЮИТА "ШЕХЕРАЗАДА"

Largo e maestoso - Allegro non troppo

Lento - Andantino - Vivace
scherzando - Con moto

Andantino quasi allegretto

Allegro molto - Lento - Allegro
molto e frenetico - Vivo

Диригент - ЕМИЛ ТАБАКОВ

Своята ПРАЗНИЧНА УВЕРТЮРА ВЕСЕЛИН СТОЯНОВ (1902 - 1969) пише през 1959 г. по повод 15-годишнината от Деветосептемврийската революция у нас. И макар че точно тридесет години ни делят от нейното създаване, тя и до днес не е загубила нищо от своята празнична виталност и ликуващ блясък. Една от най-представителните композиции на композитора-класик, която носи онази свежест и открит емоционален патос на музикалното послание, познати от големите инструментални опуси в творчеството на Стоянов. В стреми-

телно-ликуващия порив на началната тема сякаш пулсира неудържимото тържество на радостта и възторга. Музикалното действие увлича със спонтанната стихия на израза. А епичната, химнически настроена тема на кодата е последната ликуваща кулминация на тази удивителна по формат и мащаби композиция. Нека прибавим към това и съвършеното композиционно майсторство на Веселин Стоянов, и омази бляскава и виртуозна оркестрация на творбата, които я превръщат в едно наистина класическо творение на българската музика.

Трудно е да се каже към кой жанр от музикалното изкуство чешкият композитор АНТОНИН ДВОРЖАК (1841 - 1904) е отдавал особени предпочитания. Автор на десет опери, редица кантати и оратории, той не с по-малка активност и страст работи и в областта на инструменталната музика. И все пак, за днешния слушател името на Дворжак е свързано преди всичко, при това съвсем справедливо, с прочутите му "Славянски танци", с великолепните образци на камерно-инструменталната музика (триа, квартети, квинтети), с неговите девет симфонии и, разбира се, с голямото количество концертна музика (инструментални концерти, оркестрови увертюри и др.), които той оставя в наследство. Известно е също, че в края на деветнадесетото столетие чешката музикална култура издига едно-единствено име над множеството други, за да го превърне в символ на собствено националното музикално достойнство. И това е името на Дворжак - музикант със завиден формат и мащаби, за който историята подготвя възходящия път - към широка популярност, пътешествия, артистично утвърждаване и европейска слава. Впрочем, първият, който му подава ръка от големите, е немският композитор Йоханес Брамс и не случайно до края на живота си Дворжак остава верен (не само житейски!) на своя благодетел.

Най-известен сред инструменталните му концерти днес е несъмнено виолончеловият, създаден по време на неговото пребиваване в Америка (тогава, когато Дворжак пише и симфонията "Из Новия свят"). Но преди него Дворжак пише още два - клавирият, оп. 33 и Концерта за цигулка в ла минор, оп. 53, създаден между 1879 и 1880 година. По своята структура концертите си приличат твърде много - подвижното и динамично, дори драматически изразително действие на крайните части противостои на бавната, почти винаги песенна кантилена на средната част. Но онова, по което се различават, е самата музика. Може би най-лиричен сред тях е цигулковият концерт, който носи поетичното богатство на т. н. "славянски период" в творчеството на Дворжак, когато композиторият черпи с пълни шепи своите инструментални идеи от красотата на песенно-танцуващия фолклор.

Сред огромното количество програмна музика, която руският композитор НИКОЛАЙ РИМСКИ-КОРСАКОВ (1844 - 1908) оставя в наследство, централно място заема оркестровата сюита "Шехеразада". Създадена през 1888 година, тя записва една от най-ярките страници на руската музика, посветени на темата за Изтока. Нещо повече, тази майсторски "скроена" партитура е най-блестящият образец на "източната музика" в европейското изкуство. А може би най-любопитното от всичко казано до тук е фактът, че Корсаков постига екзотичното без да заимства конкретни източно-фолклорни теми. В ярката театралност на оркестровия "декор" - тъй пишно и зримо очертан, се редуват колоритни интонации и напеви, богато "орнаментирани" ритмически мотиви. Но в тях няма нищо арабско. Произходът им е доста по-широк. Така например, една от темите в третата част на "Шехеразада" напомня характерните интонации на иранска мелодия (дочута, по думите на автора, в покрайнините на Петербург), а главната тема на четвъртата част е съчинена в духа на огнен хоровод, напомнящ сякаш началото на фантазията "Исламей" от Балакирев. С други думи, в музикалния език на тази композиция "са обобщени - при това необикновено ярко и отчетливо - чертите на различни по характер народни образци" - по думите на М. Ф. Гнесин. А самата интонационна атмосфера на творбата е изцяло и типично "корсаковска".

Използвайки като литературна първооснова света на арабските приказки от "Хиляда и една нощ", Корсаков не илюстрира конкретно нито една от тях. В програмата, приложена към оркестровата партитура на "Шехеразада", той се ограничава само в най-общи указания, подчертавайки единствено значението на "разказвача" - Шехеразада. Но на друго място композиторът е по-изчерпателен и упоменава точно онези епизоди от приказния епос, които лежат в основата на неговата композиция - морето и корабите на Синдбад, фантастичният разказ на Календер, багдадският празник и разбитият в скалата кораб. А самата музика развива този пъстър и колоритен свят в ярко характерни "сцени" и "картини", в деликатно и точно очертани детайли. Контрастното редуване на епизодите напомня цветист калейдоскоп - "калейдоскоп от приказни образи и рисунки с източен характер" (по думите на автора).

Мнозина от изследователите на Корсаков отделят специално внимание на особената театралност на тази творба, която в драматургическо отношение като че ли се подчинява по-скоро на някаква театрална условност, отколкото на чисто музикални принципи в изграждането. Някои виждат дори кинематографична "разкадровка" на музикалното повествование в характерната изключително ритмична смяна на действено и разказвателно начало. Макар че от създаването на тази творба ни дели повече от век (впрочем - точно 101 години), все още има какво да се види и извлече от нейната богата, изобретателно замислена и колоритна музикална партитура.

27 март - понеделник - 19 ч.
Дом на културата

РУСЕНСКА ФИЛХАРМОНИЯ

П. ВЛАДИГЕРОВ - "ЕВРЕЙСКА ПОЕМА"

П. ВЛАДИГЕРОВ - КОНЦЕРТ ЗА ЦИГУЛКА И ОРКЕСТЪР № 1

Moderato

Andante cantabile

Allegro ma non troppo

Солист - ГЕОРГИ БАДЕВ

Лауреат на Димитровска награда

Р. ВАГНЕР - "ЕЗДАТА НА ВАЛКЮРИТЕ"

Р. ВАГНЕР - ЗАКЛЮЧИТЕЛНА СЦЕНА ИЗ ОПЕРАТА
"ЗАЛЕЗЪТ НА БОГОВЕТЕ"

Солист - МАРИЯ ВЕНЦЕСЛАВОВА - сопран

Диригент - АЛЕКСАНДЪР ВЛАДИГЕРОВ

90 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ

(1899 - 1978)

Той влиза в историята на българската композиторска школа скоро след нейното зараждане и има заслугата на основоположника и първомайстора. Неговият гений и гигантските мащаби на творческото му дело дадоха на българската музика това, с което големите музикални нации отдавна се гордееха. Нему бе съдено да стане и първият блестящ вестител в чужбина на българското композиционно изкуство, което търси мястото си в световната музика. Отрано бе спокоден от признание и слава...

"Панчо Владигеров - пианист-композитор, макар и твърде млад на години, е един от най-великите представители на творческа музикална България. Неговото творчество не е обикновено. За него са тесни границите на малка България, то е всемирно. Неговият гений озарява духовна България и привлича погледите на цял свят към тая от векове в бури калена страна. В неговото изкуство светът съзира нови елементи, свежи и необуздани, елементи с орфическа сила..." Така пише още през 1926 година първият му учител, народният композитор Добри Христов.

Тази привидна "двойственост", това органично съчетание на българско и всемирно, на национално и универсално е основна черта на творческата натура на Владигеров, тя преминава като червена нишка и в цялата му биография. Ще я доловим още в родословието и в акта на раждането му. Генезисът, яркият му български корен е от Шумен, тук прави и музикалния си прощъпалник. Но по стечение на обстоятелствата ще види за пръв път белия свят в далечна Швейцария, в Цюрих, на 13 март 1899 година. Ще учи в Софийското музикално училище, но едва 13-годишен ще замине да следва в Берлин, във Висшето училище за музика и Академията на изкуствата. Тук в този световен музикален център ще започне зрялото си творчество и кариерата си на "млад композитор с международна известност". Когато отслужва войниклъка си, ще го открие и родината му, чрез няколко авторски концерта в София и провинцията. Отново ще се върне в немската столица. Два пъти ще получи Менделсоновата награда на Академията на изкуствата. Макс Райнхард ще го ангажира за пианист и композитор на "Дойчес театър" и музиката му за постановките на прочутия режисьор ще го въведе в културния елит на Берлин. През 1921 г. ще свири с Берлинската филхармония клавирния си концерт оп. 6, а Густав Хавеман ще изнесе премиерата на Цигулковия му концерт оп. 11. Виенското издателство "Универсал" ще издава и разпространява произведенията му, а "Дойче грамофон" ще ги записва на плочи. През това десетилетие в десетки и десетки концертни зали из Европа ще се изпълняват негови творби, ще прелетят и океана, за да прозвучат в Ню Йорк, Чикаго, Филадельфия, Минеаполис. Владигеров ще свири с най-големи, световни оркестри и диригенти в Берлин, Виена, Париж и много други градове...

Рано съзрява композиторът Владигеров - едва петнадесетгодишен създава Сонатата за цигулка и пиано. Още в началото на творческия си път смогва да усвои великолепно железните закони на европейската композиционна техника и изкуство... На тази солидна база дарбата му бързо избуява... През този първи творчески период написва 15 опуса, сред които клавирното трио, концертите за пиано и за цигулка - все първи в

жанра си творби на българската музика. Музикалният им език е "универсален", написани са в тъй наречения "общ тон". Но този език носи всички белези на ярък личен стил – Владигеровски, следователно български.

Следващият етап от еволюцията му довежда до появата на втората линия в езика и творчеството му – фолклорната, ярко националната. Тя се заражда още през ранния период и постепенно става доминираща. Окончателно се формира миогледът на Владигеров, по-късно формулиран от него така: "Аз считам, че един композитор, за да има значение и да бъде ценено неговото творчество, трябва да бъде национален. Това не значи, че той трябва да ограничава рамките на творчеството си, а, напротив, трябва да се стреми да създава творби в национален дух и форма, които обаче да имат и общочовешко значение... За мен лично мога да кажа, че трябваше да минат десетина години в упорита работа, за да стигна до свой стил за претворяване на българския музикален фолклор, да стане той извор на моята музика..."

Навлизането на фолклора в музикалния език на Владигеров води и до качествена промяна – националното, народностното начало става определящо в идейно-образната и изразната същност на произведенията му. През 1922 г. се появява и първият от шедьоврите му – Българска рапсодия "Вардар", оп. 16. Десетилетието след нея донася други, колкото дълбоко национални, толкова и художествено съвършени творби, които заедно с "Вардар" и Българската сюита също тръгват по света. Владигеров е поел историческата си мисия.

1932 година. Фашизмът е на път да заграби властта и Владигеров решава да напусне Германия. Райнхард се готви да емигрира, предлага му да го вземе като свой сътрудник в Австрия, оттам в САЩ. Предложението е съблазнително, ще осигури възходящата му международна кариера. И все пак отказва. Милее за родината си, която е възпял възторжено и прочувствено, на нея ще бъде посветена музиката му, докато диша и живее. И през есента на същата година се завръща. Едва тридесет и три годишен става професор по пиано, камерна музика и композиция в Държавната музикална академия. Полага началото на българската композиционно-педагогическа школа. Пише непрестанно, множат се шедьоврите на българската музика: операта "Цар Калоян", Третият концерт за пиано, Първата симфония, Струнният квартет, клавирните цикли "Епизоди" и "Акварели", "Импровизация и Токата" за оркестър, концертни обработки на народни песни...

Девети септември 1944 год. е преломна дата и в

творческата еволюция на Владигеров. Нови идеи, образи и чувства населяват музиката му... Това доказват балетът "Легенда за езерото", Симфония № 2 "Майска", героичната увертюра "Девети септември", "Еврейска поема", Четвърти и Пети концерт за пиано, Втори цигулков концерт, Драматична поема "Песен за мира", "Люлински импресии", многобройните клавирни пиеси... Родината му отдава почит и признание - народен артист, два пъти лауреат на Димитровска награда, Герой на социалистическия труд; получава и наградата "Готфрид фон Хердер" на Виенския университет за "голямата си историческа заслуга да изведе младата българска художествена музика извън националните ѝ граници, да я обогати и развие чрез спояване на националната мелодика с композиционно-техническите средства на европейската и световната музика и чрез дейността си на композитор, диригент и пианист да ѝ осигури всеобщо признание далеч извън пределите на своята родина."

След "Люлински импресии" започва връщане към началото и фолклорно-интонационната линия отстъпва място на "универсалния", "общия тон". Но това вече е "късният" стил на Владигеров. Той пише пиеси за пиано до последния си, седемдесети опус, завършен малко преди злокобния ден на 8 септември 1978 година, който ще затвори кръга на творчеството му.

Пророчески са били думите на Добри Христов. Потвърдила ги е категорично културната ни история. Ще пише за това, вече след смъртта на композитора, и неговият ученик Александър Райчев: "Българската култура има един Вазов, а българската музика - Панчо Владигеров...".

/ Евгени Павлов /

Не случайно във Владигеровата вечер на Русенска филхармония са включени и творби от Рихард Вагнер. Като немски възпитаник Панчо Владигеров е питал особени чувства на възторг и преклонение пред гения на този колос от края на деветнадесетото столетие. Така музиката на Вагнер в настоящата програма е също част от нашата дълбока почит към първомайстора-класик на българското звукотворчество.

28 март - вторник - 19 ч.
Дом на културата

АКАДЕМИЧЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
НА НОВОСИБИРСКАТА ФИЛХАРМОНИЯ

- М. МУСОРГСКИ - "НОЩ НА ГОЛИЯ ВРЪХ"
В. А. МОЦАРТ - КОНЦЕРТ ЗА ЦИГУЛКА И ОРКЕСТЪР № 5

Allegro apperto
Adagio
Rondo

Солист - АНТОН БАРАХОВСКИ - СССР

- П. И. ЧАЙКОВСКИ - СИМФОНИЯ № 6 "ПАТЕТИЧНА"

Adagio. Allegro non troppo
Allegro con grazia
Allegro molto vivace
Adagio lamentoso

Диригент - АРНОЛД КАЦ

"Като работех над човешкия говор аз се добрах до мелодията, която се създава именно в речта" - често споделя известният руски композитор МОДЕСТ МУСОРГСКИ (1839 - 1881) - авторът на "Борис Годунов", "Хованщина" и "Сорочински панаир", чиято 150-годишнина се чества днес широко в целия свят. Заслугата му на творец е преди всичко към световната оперна класика - заслуга на новатор, творец-откривател, чиято "реформа" в областта на музикалната драма е не по-малко значима от тази на Вагнер. За своя цел Мусоргски избира пътя на реалистичното изкуство, създавайки творби-еталони в областта на музикално-сценичния жанр - ярки и ненадминати по своята историческа и художествена достоверност музикални драми. Неговите открития в областта на езика, на вокалната реч и драматургията се оказват пророчески.

Но нека не бързаме да "стесняваме" активността на композитора само и единствено в сферата на музикално-сценичния жанр. Справедливо е да отбележим, че не по-маловажни са неговите постижения и в инструментал

ната музика – камерна и оркестрова, там, където Мусоргски е също толкова необикновен и авангарден за своето време, колкото и в своите опери. Особено в областта на оркестрацията, интонационната чувствителност и тънкия психологизъм на музикалната реч. Нека припомним тук само една от тези композиции, известните "Картини от една изложба" – една от най-ярките творби в световната клавирна литература, оркестрирана впоследствие от М. Равел. Но далеч преди това, още със създаването на първата си оркестрова композиция "Нощ на голия връх" – неповторимо ярка и театрално-колоритна творба – той доказва не само таланта си, но и онова щедро и даровито въображение на оркестратор, благодарение на което Мусоргски става образец на съвременен и оригинален оркестров мислене.

Пет от своите прочути цигулкови концерти МОЦАРТ (1756 – 1791) създава в една-единствена година – 1775 – тогава, когато гениалният юноша е все още свързан със службата си при двора на залцбургския архиепископ. Удивителна е в случая не толкова пословичната продуктивност на Моцарт, а изумителния сам по себе си факт, че само за една година той постига онова съвършенство в развитието на инструменталния концерт, за което десетилетия наред мечтаят неговите по-възрастни съвременници. Исторически, като че ли, най-голяма е стойността на Петия цигулков концерт, в ла-мажор. Именно в него Моцарт постига и шлифова до блясък изразителната мощ на солиращата партия, създавайки по този начин изключително подвижна, променлива по израз и настроение музика. Може би най-красноречива в това отношение е Втората част на концерта, където вместо обичайния диалог между двете партии, в музиката се разгръща един необикновено красив и изразителен лиричен монолог на солиращия инструмент, "разположен" свободно на фона на дискретния оркестров съпровод.

"Много ми се иска да напиша една мащабна симфония, която да се превърне в завършек на моята творческа кариера..." – пише П. И. ЧАЙКОВСКИ (1840 – 1893) непосредствено след завършването на Петата си симфония. Скоро след това се появява и знаменитата, последна Шеста симфония. И все пак, творбата не се ражда така изведнъж. Чайковски стига до нея, отхвърляйки последователно три варианта, последния от които дори частично оркестриран. По този повод композиторът пише: "По време на пътешествието (става дума за неговото пътуване из Европа през зимата на 1892–93 го-

дина) в мен възникна идеята за друга симфония, този път програмна, но с такава програма, която да остане като загадка..."

Симфонията е завършена през август 1893 г., три месеца преди смъртта на своя автор. Нейното съдържание, разбира се, не остава загадка. В центъра на симфонията е отново онази страстна неудовлетвореност, която носят големите драматични и трагедийни творби на Чайковски от края на 80-те и началото на 90-те години - такива като "Дама пика" и Пета симфония. Да посочим само непримиримия контраст между поетичната лирика и настъпателната, почти агресивна драматичност на темите, или оня съдбоносен, страховит прелом от края на Първата част, който буквално разтърсва съзнанието с изразителната мощ на музикалната драма.

Всичко в тази симфония е необичайно. Така например, Втората част представлява своеобразен лирически валс в 5/4, който придава особена широта и мечтателност на образите. Необичайно звучи след това и Третата част - един многозначен по образност и въздействие скерцо-марш, който отвежда музикалното действие към последната, финална част на симфонията. А тя е също оригинален и неочакван завършек на музикалната драма - скръбно Adagio, в което трагедийният патос достига сякаш своя предел, като "страшен вопъл на отчаяние и безнадеждност" /Стасов/.

Сам Чайковски поставя последната си симфония сред най-съвършените произведения от своето творчество: "Считам, че тази симфония е най-хубавата и най-искрената от всичко, което съм написал до сега. Обичам я така, както не съм обичал нито едно от моите музикални чедата".

Роден през 1973 година, АНТОН БАРАХОВСКИ е необикновено дарование. От петгодишната си възраст учи при професора в Новосибирската консерватория Матвей Либерман. Още шестгодишен малкият цигулар участва в телевизионно предаване и осъществява своя първи концерт като солист на симфоничния оркестър на Новосибирската филхармония. Оттогава той развива активна концертна дейност в много градове на Съветския съюз: Москва, Ленинград, Киев, Тбилиси, Баку, Ереван, Владивосток и др.

През 1985 год. Бараховски получава диплом от Международния радиоконкурс "Концертино - Прага", а през 1986 година печели званието "лауреат" на Международния конкурс за млади цигулари в Пекин.

Като ученик в Средното музикално училище при Ново сибирската консерватория, Антон Бараховски овладява голям и сериозен цигулков репертоар. Изпълнява концерти от Бах, Моцарт, Менделсон, Виотан, Виенявски, Чайковски, Глазунов, виртуозни концертни пиеси от Сен-Санс, Сарасате, Паганини, Равел и др.

Гастролирал е с голям успех в Унгария, България, ГДР. Има регистрирани записи във фирмата за грамофонни плочи "Мелодия" с творби от Моцарт, Сен-Санс и Чайковски.

АКАДЕМИЧЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР НА НОВОСИБИРСКАТА ФИЛХАРМОНИЯ

Репутацията на Новосибирск, като един от най-големите центрове на съветската музикална култура, се определя може би от три основни фактора: прекрасните музиканти, възприемчивата и отзывчива аудитория (не случайно гастролите идват тук с удоволствие) и, разбира се, колективите, известни в цялата страна – оперният театър, консерваторията, симфоничният оркестър.

Новосибирският симфоничен оркестър изнася по 150 концерта на сезон. Той води собствени абонаментни цikli, свири в своята постоянна филхармонична зала и в Двореца на културата на Сибирския филиал на Академията на науките на СССР, гостува в заводи, клубове и институти в Новосибирск, с огромен успех гастролира в Съветския съюз и в чужбина.

Критиците са щедри на похвали по адрес на новосибирците: "Това е не само най-добрият от известните оркестри в РСФСР, но и един от най-силните симфонични състави на Съветския съюз."

Година след основаването си Новосибирският оркестър участва във Всесъюзния фестивал на музикалните колективи и е удостоен с диплом втора степен.

От първите си стъпки в изкуството новосибирци проявяват завидна работоспособност, музикална "любозна телност", стремеж към творческа самостоятелност.

Творческият диапазон на оркестъра е много широк. Под ръководството на своя главен диригент Арнолд Кац колективът изпълнява за първи път в Сибир десетки класически произведения. Наред с руската и европейска класика, в репертоара на новосибирци значително място принадлежи на образците на съветската музика. Към най-добрите постижения на Арнолд Кац критиката отнася интерпретациите на симфониите на Прокофиев и Шостакович, творби на Свиридов и Шchedрин. Големи са заслугите на оркестъра и неговия ръководител в популяризиране творчеството на сибирските композитори – Г. Иванов, В. Денбски, И. Бершадски, А. Муров. От музиката на XX век вниманието на колектива привличат широк кръг имена – Хиндемит, Барток, Кодай, Онегер,

Мартину, Бритън...

Богатият репертоар на оркестъра и равнището на неговите изпълнителски възможности стават основа за установяване на плодотворни контакти с видни инструменталисти. С Новосибирския оркестър свирят прославени съветски майстори, между които: Е. Гилелс, Св. Рихтер, Д. Ойстрах, Л. Коган, Я. Флиер, Д. Шафран, Я. Зак, В. Климов, Д. Башкиров, както и редица известни артисти от чужбина.

Освен десетките чуждестранни гост-диригенти, с оркестъра на Новосибирск са работили А. Гаук, Н. Рахлин, Г. Рождественски, Б. Хайкин.

През януари 1975 год. в Москва, в Голямата зала на Консерваторията, от конкурса на симфоничните оркестри на Руската Федерация, сибиряците са удостоени с Първа награда. Изтъквайки чертите, които определят творческия облик на колектива, композиторът Родион Шchedрин пише във в. "Правда": "Новосибирският оркестър се отличава с високо изпълнителско равнище, ярко звучене, чистота на интонационния строй, артистична зрелост".

С изключителен успех оркестърът гастролира в България, Югославия, Италия.

АРНОЛД КАЦ завършва Московската държавна консерватория "П. И. Чайковски", където учи дигулка при известния педагог проф. А. Ямполски. Завършва и диригентския клас на Ленинградската консерватория "Николай А. Римски-Корсаков", при професорите И. Мусин и А. Гаук.

През 1956 година артистът става лауреат на Всесъюзния преглед на младите диригенти в Москва, след което получава предложение да организира и оглави нов колектив в най-големия град на Сибир. Под ръководството на Арнолд Кац Новосибирският симфоничен оркестър се превръща в първокласен колектив.

Огромният репертоар на диригента поражда със своята широта и разнообразие – симфонии от Моцарт и Хайдн, творби от Бах, Бетховен, Брамс, Чайковски, Скрябин, Рахманинов, Малер; Шостакович, Прокофиев, Свиридов, Шchedрин; Хиндемит, Барток, Онегер, Мартину, Бритън, Пендерецки...

Кац има редица записи на грамофонни плочи за фирмата "Мелодия".

Арнолд Кац дирижира и операта "Трубадур" в Ленинград, в Новосибирск – операта "Война и мир" от Прокофиев, балета "Раймонда" от Глазунов.

Голямо внимание музикантът отделя и на педагогическата си работа като професор в Новосибирската консерватория "Глинка".

Творчеството на народния артист на РСФСР Арнолд Кац е високо ценено в Съветския съюз, а гастролите в ГДР, Полша, България, Чехословакия, Унгария, Финландия, Австрия, Италия, Франция, Холандия и други страни му носят международна известност и признание.

29 март - сряда - 19 ч.
Дом на културата

АКАДЕМИЧЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
НА НОВОСИБИРСКАТА ФИЛХАРМОНИЯ

БИЗЕ-ЩЕДРИН - "КАРМЕН-СЮИТА"

- Вступление
- Танец
- Первое интермеццо
- Развод караула
- Выход Кармен и Хабанера
- Сцена (Маски, Хозе ведет Кармен в тюрьму)
- Второе интермеццо (Вариация на Хозе)
- Болеро
- Тореро
- Тореро и Кармен
- Адажио (Сцена и адажио Кармен и Хозе)
- Гадание
- Финале

Л. ПИПКОВ - КОНЦЕРТ ЗА КЛАРИНЕТ И КАМЕРЕН
ОРКЕСТЪР, ОПУС 70

Allegro moderato

Moderato assai - Improviso e
ritmico - Allegro molto

Солист - ПЕТКО РАДЕВ

И. СТРАВИНСКИ - СЮИТА ИЗ БАЛЕТА "ИГРА НА КАРТИ"

Диригент - АРНОЛД КАЦ

Казват, че талантът – това е преди всичко смелост. Как добре приляга тази мисъл към творческата натура на РОДИОН ШЧЕДРИН (1932). И как иначе би дръзнал да направи съвременен оркестров вариант на най-популярната сред оперите на Бизе! А неговата балетна "Кармен-сюита" звучи наистина толкова убедително, колкото и нейния оперен първоизточник – удивително майсторство, безграничен полет на инструменталната фантазия, остро чувство за съвременност...

Премиерата на балета е през май 1967 година на сцената на Большой театър. Постановчик е кубинският хореограф Алберто Алонсо, а изпълнителка на главната роля Мая Плисецкая. Сценичният вариант на "Кармен-сюита" се възприема като ярко и въздействащо зрелище. И това тази силна хореографска драма дължи преди всичко на самата музика, която Шchedрин подготвя усърдно и с жар за спектакъла на прочутия Алонсо.

Сюитата се състои от тринадесет номера, включващи голяма част от темите на знаменитата опера – именно върху тях Шchedрин гради музикалната драматургия на тази уникална по своя замисъл творба. Песничаен е и оркестровият състав на сюитата – написана е за струнни и ударни, които композиторът използва като два крайни в темброво отношение полюса на звуковото пространство. Разбира се, подобен оркестров състав съвсем не е рядкост за съвременната практика. Но при Шchedрин той има съвсем конкретно образно значение. Като по правило меката и благородна звучност на струнните композиторът свързва с вокалните номера от операта и в редица епизоди от сюитата те сякаш заменят красотата на човешкия глас. А ударните – в тях Шchedрин залага неистовата ритмическа енергия на хореографското действие.

За интонационна опора на сюитата Шchedрин избира прочутата "Хабанера" на Кармен – като символ на нейната горда и трагическа обреченост. Именно с нея започва и завършва музиката на тази изключителна по формат и мащаби партитура.

Още една годишнина ще отбележи тази година българската музикална култура – 85 години от рождението на ЛЮБОМИР ПИПКОВ (1904 – 1974), големият музикант, човекът с огромна ерудиция, човекът, чийто живот бе като изпълната струна между два полюса – богатия индивидуален композиторски свят и чувството за гражданска и човешка отговорност.

Едва ли днес без творчеството на Пипков българската музика щеше да притежава това богатство от творби и идеи, нравствена сила и художествена цялост. Колко прозорливо звучат сега думите на големия съветски композитор Дм. Шостакович: "Пипков е композитор, който поражда влияние!" Твърде рано, твърде млад той издига своя мощен "глас" в общата панорама на преддеветосептемврийската ни култура. Още в 20-те години неговият учител, френският композитор Пол Дюка вижда в първата му опера "Янините девет братя" зачатъка на неповторимо в своята оригиналност музикално явление. По-късно, завръщайки се в Родината, Л. Пипков ще заштити ярко и категорично първите кълнове на своя творчески дар, ще тръгне гордо и предизвикателно към върховете на културното ни развитие – винаги сред първите, пристрастен, войнстващо непримирим, но винаги и неизменно верен на себе си. "Той е така устроен, че не може да се подчинява – пише Хр. Радевски. – Той е болезнено чувствителен, когато се посегне преднамере но или с груби ръце към делото на твореца. Нему от българската история и култура правят впечатление онези явления, които идват от черноземната сила на народа, и от там той черпи соковете на своето дълбоко национално изкуство".

За Л. Пипков може да се каже, че обхваща всички жанрови сфери от музиката на своето време. Едва ли може да се посочи по-благодарен и по-пълноценен материал като основа за изследване на общите закономерности на българската музика от творчеството на Пипков. Причината не е само в това, че Пипков е един от нашите признати класици, че е един от създателите на националния стил, че творческият му път обхваща около половин век... По-важно е друго – своеобразието на неговото творческо развитие, неочаквано бързите и високи завоевания (не само собствени, но и национално значими). Така Л. Пипков винаги е вървял по билото на нашата национална музикална култура, такава е била неговата мисия още във Франция, когато е пишел първия си струнен квартет, и по-късно, когато се появява вокално-симфоничната поема "Сватба", и операта "Момчил", а от по-късните му години, и "Оратория за нашето време", и Третата му и Четвъртата му симфонии, и десетките опуси камерна и вокална музика, и включеният в програмата тази вечер Концерт за кларинет и оркестър (написан през 1966 година).

Второто пътуване на ИГОР СТРАВИНСКИ до САЩ (1937 г.) е свързано със създаването на още един нов балет под странното заглавие "Игра на карти". Той е написан по молба на руския балетмайстор Дж. Балчин, сътрудничил някога с Дягилев, а сега сформирал своя балетна труппа в Америка. През април 1937 г. новият балет е поставен, в присъствието на автора, в прочутата Метрополитен-опера.

Либретото е създадено от самия Стравински, в сътрудничество с М. Малаев по чисто американски маниер. Странно, но самата идея на балета се ражда по време на една игра на покер. Така и го нарекли – произведение "в три игри на карти". Сценичното действие е доста забавно и илюстративно – танцьорите – играчи изобразяват различните карти (поп, вале, дама и пр.); решаващата роля в сюжета играе бързият и ловък Джокер, усложняващ действието с коварните си "интриги"; а трите партии са всъщност трите действия на балета, всяко от които представлява нов етап от все по-разгарящия се хазарт на играта.

Но далеч по-забавна и изобретателна е самата музика, както и нейната фантастично "изплетена" интрига. Така например, всяко действие на "Играта" започва с единна тема – тържествен марш-менует, който сякаш съпровожда тържественото шествие на картите. С него завършва и целият балет, извеждайки на сцената под звуците на марша всички действащи в играта лица. Необикновено пъстър е и самият интонационен материал на балета. Нееднократно Стравински прибегва, с присъщата му музикална комбинативност, до всевъзможни цитати из старата музика, тънко и елегантно пародирани. В музиката може да се чуе почти точно копирана та главна тема от увертюрата "Севилският бръснар" на Росини, или познатата мелодия от "Прилепът" на Щраус под акомпанимента на стакатиращите валджорни и тромпети; интонациите на Росини и Щраус се сменят от познати ходове из музиката на Хайдн и дори на Делиб; внезапни обрати в музикалното действие създават твърде интересни, а някъде и комични ситуации в повествованието – така във Финала "приличното" въстъпление неочаквано преминава в пародиен валс-менует, а другаде явно не съответствие между ясната мелодия и "фалшивия" акомпанимент сякаш иронизира клишетата на класическия балет.

Едва ли тази партитура очертава някакъв връх в многоликото творческо наследство на Стравински, но във всички случаи тя представлява едно оригинално и развлекателно хрумване в музиката на руския майстор.

31 март - петък - 19 ч.
Дом на културата

СЕВЕРОУНГАРСКИ СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

В. КАЗАНДЖИЕВ - "ИЛЮМИНАЦИИ"

В. А. МОЦАРТ - КОНЦЕРТ ЗА ПИАНО И ОРКЕСТЪР
KV 488, ла мажор

Allegro

Adagio

Allegro assai

Солист - БОЯН ВОДЕНИЧАРОВ

Б. БАРТОК - КОНЦЕРТ ЗА ОРКЕСТЪР

I. INTRODUZIONE
Andante non troppo

II. GIUOCO DELLE COPPIE
Allegretto scherzando

III. ELEGIA
Andante non troppo

IV. INTERMEZZO INTERROTO
Allegretto

V. FINALE
Pesante. Presto

Диригент - ЛАСЛО КОВАЧ

ВАСИЛ КАЗАНДЖИЕВ за своята творба "ИЛЮМИНАЦИИ" – споделени мисли:

"...Според мен XX век ще остане забележителен в историята на човечеството с победоносния ход на духа над материята, с триумфа на най-напредничавите идеи на най-смелите и дръзновени стремежи и мечти на човека в овладяването на космоса и все по-дълбокото проникване в тайните на природата. Ние, живеещите във втората половина на нашето столетие, сме свидетели на невиджани завоевания във всички области на науката, техниката и културата. Не са ли това непрекъснати илюминации на човешката мисъл, фойерверки на стремителния полет на човешката фантазия, която открива нови и нови неподозирани светове. Не са ли това онези потоци от светлина, с които човечеството озарява и най-загадъчните и тъмни кътчета на микро- и макрокосмоса – плод на неговата неизчерпаема изобретателност и огромно проникновение. Трудно е да се изразят с думи блясъкът и шеметният устрем на нашето време към висините и необятните простори на познанието. За това се опитам със средствата на музиката да изразя част от вълненията и стремежите на днешния човек. И още нещо – да изразя възторга, оптимизма и вярата си в утрешния ден, породени от великите завоевания на съвременната цивилизация, от прогресивните тенденции и революционните идеи, които все повече завладяват света..."

КОНЦЕРТЪТ ЗА ПИАНО И ОРКЕСТЪР KV 488, ла мажор, създаден през 1786 година, принадлежи към зрелия период в творчеството на МОЦАРТ. Онзи период, в който композиторът надживява просветителските идеали за безметежно щастие и радост и тръгва по свой собствен път на развитие. Това е времето, когато лъчезарният блясък от младостта вече не е "истинския израз на живота" – този блясък по-скоро "напомня изкусен грим, който покрива посърналото лице". Това са годините, в които Моцартовият гений достига своя творчески апогей, и в които неговите най-забележителни творби остават без всякакъв отзвук от страна на съвременниците му.

Музиката на Моцарт сякаш "помръква", сякаш изгубва част от жизнерадостната си светлина, за да придобие още по-дълбок философски смисъл и зрелост. И сякаш колкото повече Моцартовата музика се е отдалечавала от вкуса на неговите съвременници, толкова повече тя си е проправяла път към духа на нашето време. За да можем днес, в края на XX век, да твърдим, че Моцарт е повече композитор на нашето столетие, отколкото на осемнадесети век.

Клавирният концерт, включен в настоящата програма, е изграден изцяло в този дух. В драматургическия контекст на светлата и енергична първа част, сякаш се прокрадва драматична нотка, която подсказва развитието на музикалното действие. Драматичната кулминация на творбата настъпва във втората, в бавната част, изградена върху старинния италиански танц – сицилиана. Но в развълнуваната музикална реч на това удивително Adagio, жанровите очертания на танца сякаш се стопяват и изчезват във времето, и то звучи като истинско поетично откровение, така близо до психиката на нашия съвременник. Финалът отново ни връща към жизнерадостния патос на първата част. Но и тук безоблачното великолепие на Моцартовата музика е нарушено от внезапно нахлулата кратка драматична партия.

Името на БЕЛА БАРТОК е органически свързано със сложната и многолика музикална история от първата половина на нашето столетие. Една личност, един оригинален и самобитен творец, с изключително богати духовни мащаби, устойчивост и заряд, който успява да улови противоречията на времето, в което живее, да ги отрази и същевременно да намери свой път на развитие. Музикант, чиято творческа еволюция е своеобразна верига от стилови търсения – такава, каквато е и историческата съдба на музиката през този период. Композиторът обръща поглед към пъстрата палитра от художествени стилове – експресионизъм, импресионизъм, неокласицизъм, за да извлече най-рационалното, най-съзидателното от тях, да ги преосмисли и да ги свърже с най-чистите извори на унгарския, румънския и българския фолклор. И да ни остави шедьоври на музикално майсторство, като Музика за струнни, ударни и челеста, Дивертименто, Соната за две пиана и ударни, Светска кантата и др.

КОНЦЕРТЪТ ЗА ОРКЕСТЪР е последното крупно симфонично произведение, създадено в края на творческия път на Барток – тогава, когато реалистичният му музикален език кристализира в най-чистия, в най-съвършения си вид. Правени са множество опити да се конкретизира идейното съдържание на тази изключително сложна по замисъл композиция, която не се поддава на тематични рамки. В нея общозначимите идеи се преплитат с дълбоко личните чувства на композитора, със страстното желание на един творец да живее в хармония със своето време, със себе си, но това желание се оказва най-трудното, най-невъзможното. Барток нарича своята творба симфония. Нейното драматично съдържание, наситено с дълбока вътрешна експресия, той превъплъщава в необичайната форма на концерт за

оркестър. Композиторът сам обяснява това название със стремежа отделните инструменти да се третират в концертен или солиращ маниер. Но петчастната, грандиозно разгърната симфонична партитура излиза далеч извън рамките на чисто инструменталното виртуозно начало. Тя звучи многоплатово – и във философския, и в структурния, и в драматургическия смисъл на това понятие. В драматургическата постройка на Концерта, Барток предпочита принципа на контрастното редуване на отделните части, като четните носят по-лек, интересен медиен характер, а драматичният акцент пада върху крайните и средната части – от развълнуваното въстъпление, през трагичното Andante, към тържествуващия финал. Цялата музикална тъкан представлява една удивително сложна сплав от разнообразни изразни средства и елементи, от импресионистични краски и фолклорни интонации, детайлно изваяни от ръката на майстор-художник – такъв, какъвто е Бела Барток.

СЕВЕРОУНГАРСКИЯТ СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР е създаден в Мишколц – втория по големина град в Унгария, през 1963 година. Наред със значителното място, което заема в културния живот на Мишколц, този колектив има редица изяви в други градове на страната, в това число в Будапеща и Унгарското радио.

През последните 15 години оркестърът гастролира в България, Чехословакия, ФРГ.

Последната дългосвиреща плоча на Североунгарския оркестър, включваща творби на Моцарт, се радва на голям успех.

Оркестърът е свирил под ръководството на такива именити диригенти, като Пиеро Белуджи, Ламберто Гардели, Гюнтер Хербиг, Рикардо Мути и др. А известните музиканти-изпълнители Ани Фишер, Гидон Кремер, Иван Моравец, гостували на състава, дават висока оценка за неговото художествено равнище.

ЛАСЛО КОВАЧ е диригент и генерален музикален директор на Североунгарския симфоничен оркестър в Мишколц.

Завършва образованието си в Музикалната академия в Будапеща, в класа по тромбон, и диригентския клас на Андраш Короди. Дълго време е асистент-диригент в Унгарската държавна опера, където има възможността да работи с музиканти като Ламберто Гардели, Джузепе Патане и Юрий Симонов, при когото по-късно специализира в Москва.

ПЕСНИЧКА ЗА АРБАТСКИТЕ МОМЧЕТА

Какво ли е мислил-премислял моя
разстрелян баща,
когато поех с китара – объркан, но жив –
по света ?

То сякаш че слизам от сцена в уюта
среднощен и знам:
безплатно съдба се раздава на моите
приятели там.

Защо да тъжим без причина, прекрасно е
всичко това
и пак комисарите скръбни задружно
обхождат Москва.

Арбатските стари момчета живеят и пак са
на път,
които е нужно, заспаха, които са длъжни, не
спят.

Какво не изпитавме ние и споменът още
боли,
но всяка утеха е смешна, арбатски момчета,
нали?

"...Поетът, както всеки творец, е човек с тънка
кожа. Звучи малко високопарно, но наистина е така.
Нашето ежедневие е общуване с действителността, не-
рядко – стълкновение с нея. Понякога такова стълкно-
вение предизвиква болка, ние крещим. Така се ражда
изкуството..."

...Ние знаем всичко за автора на тези стихове и
мисли... За поета и певеца, изпял множество песни,
като тази например, из филма "Белоруската гара", или
"Капките на датския крал" из филма "Женя, Женечка и
Катюша", "Ваше благородие, госпожа Удача" из "Бялото
слънце на пустинята" и още много, много други... За
прозаика, написал исторически роман... За кинемато-
графиста и неговата неизлечима "болест" по театъ-
ра... Че е живял в Грузия и е израстнал на Арбат,
който става негово "отечество", негов "религия". Че
на осемнадесет години отива на война. Че е минал
през цялата война. Ние виждаме какъв е той, този
"дежурен по април", "смешен човек", "московска мрав-
ка", разбирайки, че това не е кокетно самоумаление,
не е принижаване на възвишената любов до битовата
прозаичност на думата "дежурен" – тук има нещо дру-
го. Характер, който упорито иска да бъде верен на
себе си, който се страхува да не го вземат за друг,
да получи подаяние за чужди добродетели и – както
може, се брани от това.

...Биографията още не е съдба, анкетните редове
още не са душевен опит; в тези стихове има и опит,
и съдба. Това, към което върви "бардът" Окуджава, е
трудно. И затова завладява трайно!

1 април - събота - 19 ч.
Дом на културата

СЕВЕРОУНГАРСКИ СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

ЛУДВИГ ВАН БЕТХОВЕН - УВЕРТЮРА "КОРИОЛАН"

СИМФОНИЯ № 9

Allegro, ma non troppo, un poco maestoso
Molto vivace
Adagio molto e cantabile - Andante moderato
Presto - Allegro assai

Солисти:

ДАГМАР ШЕЛЕНБЕРГЕР-ЕРНСТ - сопран - ГДР
БАРБАРА БОРНЕМАН - мецосопран - ГДР
ХАНС-ДИРК МУНДТ - тенор - ГДР
ВОЛФГАНГ ХЕЛМИХ - бас - ГДР

С участието на ХОР "ДУНАВСКИ ЗВУЦИ" - РУСЕ
Главен художествен ръководител - МИХАИЛ АНГЕЛОВ

Диригент - ЛАСЛО КОВАЧ

"...Обичай свободата повече от живота! Свободата
и прогресът са целта на изкуството..."

Тези думи на ЛУДВИГ ВАН БЕТХОВЕН са не само
естетическото верую на един гениален творец, но
и онова послание към поколенията, което непрекъснато
преоткриваме и преосмисляме чрез неговата музика.
Чрез музиката на Бетховен понятието "свобода" звучи
във всичките си измерения, в цялата си сложност, фи-
лософска дълбочина и мащабност. То е онзи страстен

призив за борба срещу всякакво социално, политическо и духовно потисничество. То е и вечния, изконен, животрептящ копнеж за човешко достойнство, за равноправие. То е и правото на саможертва, за трагичния избор в името на идеята.

Тази вечер ще чуем две творби на гениалния композитор. Първата – увертюрата "КОРИОЛАН", е посветена на героичната съдба на знатния римски пълководец Гней Марций, наречен Кориолан за превземането на града Кориола. С шекспировска страст Бетховен пресъздава трагичната драма на Кориолан, противопоставил себе си на народа и безславно загинал. Увертюрата "Кориолан" е една от най-забележителните програмни творби на композитора – ярка симфонична картина, наситена с героика и драматизъм.

Втората творба – ДЕВЕТА СИМФОНИЯ на БЕТХОВЕН, е духовната емблема на нашия фестивал. "Химнът на радостта" – този удивителен финал на симфонията – звучи ежегодно на фестивалния подиум. Звучи символично – сякаш за да вплете и нашите гласове във всеобщия призив за свобода, братство и равноправие. Звучи по всички точки на планетата като истинска апология на най-святите и най-вечните човешки възжеления.

Статистиката постоянно ни затрупва с нови факти за неговата изключителна популярност – в Япония "Химнът на радостта" е прозвучал в изпълнение на хор от тринадесет хиляди гласа, а последният месец на

годината е посветен на последната – Девета симфония на Бетховен. Фактите са налице, а ние като че ли още не можем да разшифроваме докрай посланието, което ни е оставил композиторът, да разгадаем магнетичната сила на тази творба. Дали тя се крие в удивителната драматургия на симфонията, която така неудържимо води през "мрака към светлината", за да ни разкрие във финала картината на най-равноправното, на най-мечтаното човешко общество, в което "всички хора са братя". Или в огромното въздействие на Шилеровия текст, което Бетховен многократно умножава. Ако според Шилер "всички хора стават братя под кроткото крило на радостта", за Бетховен "радостта живее там, където всички хора са братя" – и в това идейно преосмисляне на текста се разкрива философската дълбочина, демократизма и хуманизма на неговите възгледи.

А може би смисълът на Бетховеновото послание е в жизнеспособността на самата музика, в незаменимата и сила да увлича милиони човешки маси и да ги обединява, да бъде знамение за епохата си и необходимост за човечеството, да играе ролята на духовен катарзис – нравствено да ги пречиства и извисява, да ги води напред.

"Свободата и прогресът са целта на изкуството..." – казва Бетховен. Чрез Бетховеновата музика ние напълно осъзнаваме колко може изкуството да допринесе за тази свобода.

ПРОГРАМИТЕ ПОДГОТВИХА:

25 март	- 11 ч.	-	ВИОЛЕТА НАЛЕТОВА
25 март	- 19 ч.	-	ИВА ЧАВДАРОВА
26 март	- 11 ч.	-	ВИОЛЕТА НАЛЕТОВА
26 март	- 19 ч.	-	ИВА ЧАВДАРОВА
27 март	- 19 ч.	-	ИВА ЧАВДАРОВА
28 март	- 19 ч.	-	ИВА ЧАВДАРОВА
29 март	- 19 ч.	-	ИВА ЧАВДАРОВА
31 март	- 19 ч.	-	РОСИЦА НИКОЛОВА
1 април	- 11 ч.	-	РОСИЦА НИКОЛОВА
1 април	- 19 ч.	-	РОСИЦА НИКОЛОВА

Набор и техническа редакция - ЛИЛИ ПОПОВА

Материалите са издадени със съдействието на
ПАРАХОДСТВО "БЪЛГАРСКО РЕЧНО ПЛАВАНЕ" - РУСЕ

